

miljöpartiet de gröna

Örebro 2030

Innehållsförteckning

Vårt handlingsprogram bygger på målen i Agenda 2030

Ingen fattigdom

2

Ingen hunger

4

**God hälsa och
välbefinnande**

6

**God utbildning
för alla**

8

Jämställdhet

10

**Rent vatten och
sanitet för alla**

12

Hållbar energi

14

**Anständiga arbets-
villkor och ekonomisk
tillväxt**

16

**Hållbar industri,
innovationer och
infrastruktur**

18

Jämlikhet

20

**Hållbara städer och
samhällen**

22

**Hållbar konsumtion
och produktion**

24

**Bekämpa klimat-
förändringarna**

26

**Hav, sjöar och
marina resurser**

28

**Ekosystem och
biologisk mångfald**

30

**Fredliga och
inkluderande
samhällen**

32

Genomförande

34

Örebro 2030 - en hållbar kommun

Miljöpartiets vision: Hög livskvalitet inom planetens gränser

Örebro är en fantastisk kommun. Närheten till naturen, det myllrande kulturlivet och värmen som finns bland alla engagerade medborgare gör vår kommun till en plats att värna, utveckla och vara stolt över. Men i takt med att Örebro kommun blir större växer utmaningarna. Vår livsstil har ett långt större ekologiskt fotavtryck än vad som är hållbart ur ett globalt perspektiv. Segregationen ökar – mellan de som nyss har kommit hit och de som bott här i generationer, mellan unga och gamla, mellan rika och fattiga. Det är inte självklart att du har jämlika förutsättningar, beroende på din hudfärg, ditt språk, om du är man, kvinna eller hur du valt att leva ditt liv. Vår vision av Örebro är något helt annat.

Vårt framtida Örebro är en kommun som håller ihop och som utvecklas inom ekologins absoluta gränser. En plats där människorna känner sig som medborgare, delaktiga och jämlika. Barnen har säkra vägar till skolan, och utrymme för lek och rörelse i både stad och natur. Det finns inte längre några sociala klyftor som skapar ojämna livsvillkor för barn och vuxna. Det är lätt att resa hållbart. Bra infrastruktur för cyklister och en snabb och enkel kollektivtrafik ger Örebroarna stor valfrihet i sitt resande mellan hem, skola, arbete och fritid. I vårt framtida Örebro har alla samma förutsättningar att växa som människor, oavsett om de är kvinnor, funktionsnedsatta eller födda i ett annat land. Och alla känner sig trygga, oavsett om de är barn eller gamla, och var de än väljer att bo. Det finns många möjligheter att förverkliga sina drömmar, oavsett om det handlar om studier, en anställning eller ett eget företag.

Näringslivet utvecklas och bidrar med nya lösningar på samhällsutmaningarna. Det finns gott om mötesplatser och tillsammans med den goda tillgången till kultur och bildning bidrar det till att örebroarna känner ägandeskap och makt över sitt liv och inflytande i sitt lokalsamhälle. För oss är delaktighet centralt i hållbar samhällsutveckling. Vi tror på kraften i att

människor från olika bakgrunder med vitt skilda perspektiv tillsammans hittar vägar framåt. Det är så vi bygger ett framtida samhälle med starka rötter. Underifrån. I Miljöpartiets vision för ett långsiktigt hållbart Örebro är medborgarna i kommunen involverade i de beslut som rör dem. Det gäller inte bara resursstarka individer med brett kontaktnät utan även barn, gamla och andra som är beroende av kommunal service.

Vår framtida bild av Örebro är ett samhälle där alla människor har samma goda förutsättningar att må bra och förverkliga sina drömmar. Örebro ska vara den bästa platsen för barn att växa upp på, och deras livskvalitet ska stå i centrum. Miljöpartiets kommunpolitiska handlingsprogram för 2019-2022 visar vilken väg som tar oss dit.

Örebro och de globala hållbarhetsmålen

2015 antog FN en historisk resolution med 17 globala mål för en bättre värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling. Agendan innebär att alla medlemsländer förbundit sig att tillsammans uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Örebro kommun är en liten men viktig del av detta arbete. Många av framtidsutmaningarna är globala - men lösningarna är ofta lokala. Vårt handlingsprogram tar därför utgångspunkt i de 17 globala målen, med konkreta förslag på varje område.

Hela handlingsprogrammet med möjligheter till dialog finns även på: www.orebro2030.se

Ingen fattigdom

Alla har rätt till grundläggande ekonomisk trygghet. Fattigdom är ett hot mot individens egenmakt och hindrar människor från att lyfta blicken. Därför är bekämpandet av fattigdom en förutsättning för att fler ska bidra till en solidarisk och långsiktigt hållbar samhällsutveckling.

Samtidigt som välståndet ökar, så ökar också klyftorna i samhället. Det ställer människor utanför samhällets gemenskap. Fattigdom handlar om mer än bara ekonomi. Det innebär också brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet. Vår vision är att alla som saknar arbetsinkomst ska vara garanterade ett stöd som går att leva på, oavsett vilken inkomst man har haft tidigare och oavsett orsaken till att man saknar inkomst.

I Örebro ökar segregationen mellan stadsdelar och mellan olika sociala grupper. För att motverka den utvecklingen måste kommunen göra insatser inom alla politikområden. Särskilt prioriterat är att värna barns möjligheter att utvecklas oavsett vilka resurser föräldrarna har. Ekonomisk utsatthet ska inte gå i arv.

Samhällets skyddsnät ska vara starkare, så att ingen faller igenom. Att bekämpa fattigdom, och särskilt barnfattigdom, kräver direkta åtgärder i form av socialt stöd. Och förebyggande arbete inriktat på bostad, utbildning och arbete. Det är i regel enklare och billigare att förebygga än att ta hand om problemen i efterhand.

Miljöpartiet de gröna vill:

Förebygga fattigdom och social utslagning

Samhället ska arbeta aktivt och uppsökande för att stötta människor med sociala problem. Kommunen ska ha en stark närvaro i alla kommundelar. Det ska finnas kontaktytor mellan medborgarna och kommunens service, till exempel via socialkontor, familjecentraler och stadsdelsbibliotek. Försörjningsstödsnormen ska höjas så att den inkluderar även dator, internet och mobiltelefon. Det är en förutsättning för att aktivt kunna delta i samhället och ta ett demokratiskt ansvar som medborgare.

Skapa fler vägar till försörjning

Vuxenutbildningen ska vara ett effektivt verktyg för att få människor som står långt från arbetsmarknaden i arbete. Vi vill stötta eget företagande, särskilt bland kvinnor och utrikesfödda. De flesta nya jobben skapas i mindre företag. De ska ha goda förutsättningar för att växa och utvecklas. Vi vill skapa fler arbetstillfällen i kommunala förvaltningar och bolag för personer med funktionsnedsättning. Anställning av teckenspråkiga ska ske på dövas villkor. Vi vill också höja lönen och förbättra arbetsvillkoren för de lägst betalda yrkeskategorierna i kommunen.

Bekämpa hemlöshet

När en individ ställs utan boende ska kommunen agera snabbt. Dels för att lösa den akuta situationen men också för att skapa en väg tillbaka till ett eget boende utifrån individens förutsättningar. Inget barn ska ställas utan bostad. Socialtjänsten ska arbeta aktivt och förebyggande för att ingen ska bli vräkt, särskilt om det gäller en barnfamilj.

Bygga överkomliga bostäder och minska trångboddhet

Boende är många gånger ett hushålls enskilt största utgift. Därför är det viktigt att kommunen verkar för att det byggs hyresrätter som boende oavsett inkomst har råd att bo i.

Ingen hunger

God kosthållning och tillgång till tillräcklig och näringsriktig mat är en mänsklig rättighet. Tryggad livsmedelsförsörjning och ett hållbart jordbruk är en viktig framtidsfråga. Forskning och innovation inom matproduktion är viktig för att minska svinn och förluster av livsmedel. Kommunen köper in och lagar stora mängder mat i sina verksamheter. Det är viktigt att hålla hög kvalitet och ett ansvarsfullt förhållningssätt i upphandlingar och hantering av mat.

I en värld med miljöförstöring, ökande befolkning och ökad konsumtion är det viktigt att produktion av livsmedel säkras på lång sikt. Mer lokalt självförsörjande på livsmedel innebär ett mindre importberoende. Lokalt producerade livsmedel bidrar till att lokalsamhället lättare kan stå emot störningar i den globala handeln. Framförallt genom att närproducerad mat minskar behovet av transporter.

Ett livskraftigt jordbruk i hela landet är en förutsättning för ökad lokal livsmedelsproduktion. Den odlade marken måste brukas på ett hållbart sätt. Jordbruket behöver förändras för att bli fossilfritt, kretsloppsriktat och klimatanpassat. Samtidigt behöver det ekologiska jordbruket gynnas på olika sätt för att bli mer ekonomiskt lönsamt.

Nya innovationer inom matförädling kan bidra till att minska klimatpåverkan och förbättra tillgången på näringsriktig mat i världen. En stark innovativ koppling mellan lokala matproducenter, Alfred Nobel Science

Park och regionala aktörer såsom Örebro universitet kan bidra till att lösa både lokala och globala utmaningar. Om lokala matproducenter på detta sätt får tillgång till nya marknader förbättras deras förutsättningar samtidigt som regionens sårbarhet minskar.

Odling kan vara ett verktyg för att skapa möten och integration. Småskalig odling ska göras tillgänglig för många fler Örebroare, så minskas samhällets utsatthet vid kriser. Kommunens mark bör i större utsträckning användas för odling i både stor och liten skala.

Kommunen upphandlar livsmedel för stora belopp varje år. Den kan då ställa krav på sina leverantörer om bland annat klimat- och miljöhänsyn samt god djurhållning. Den mat som erbjuds inom ramen för kommunens verksamheter ska vara av hög kvalitet och lagas i nära anslutning till exempelvis skolbarnen och de som bor på vård- och omsorgsboenden. Bra skolmat är viktigt för att elever ska orka hela skoldagen. Det är också ett verktyg för att öka jämlikheten mellan eleverna och skapa goda vanor som håller hela livet.

Miljöpartiet de gröna vill:

Stötta och utveckla hållbar matproduktion

Lokal och regional matproduktion kan stötta genom att utveckla naturbruksgymnasiet som ett grönt centrum med kurser och utbildning i hållbart jordbruk, skogsbruk och trädgårds-skötsel. Ett regionalt omställningscentrum bör skapas för att stärka landsbygdsutveckling och främja omställning på landsbygden och inom jordbruket. I samarbete med universitetet och Alfred Nobel Science Park ska innovationer stötta i hela förädlings- och livsmedelskedjan. (Krav på ekologisk odling på Kommunens mark).

Förbättra möjligheter till småskalig odling

I varje tätort inom kommunen ska fler odlingslotter anläggas. Kommunens åkermark nära staden ska i större utsträckning användas för att anlägga odlingsparker, med tillgång till gemensamma odlingsredskap. Marken ska annars kunna arrenderas ut till odling för självushållning. Kommunen ska ta initiativ till och ge stöd till projekt inom gröna näringar som har fokus på integration av människor med utländsk bakgrund.

Ta större upphandlingsansvar

Kommunen ska vid upphandling av livsmedel ställa krav på närproducerade, ekologiska råvaror, och god djurhållning. Små lokala företag inom livsmedelsproduktion kan stötta genom fler och mindre upphandlingar till kommunal verksamhet.

Främja god kosthållning i skolan

Elever i grundskolan ska erbjudas avgiftsfri frukost för att klara skoldagen bättre och främja goda livsvanor. Fler ska få nylagad och närlagad mat från tillagningskök i anslutning till skolor och andra kommunala verksamheter. Kostverksamheten ska bidra till minskad klimatpåverkan genom att minska andelen kött i maten och minska matsvinnet. Skolträdgårdar ska anläggas i kommunen, så att elever får ökad möjlighet att lära sig om växter, matproduktion och att odla.

God hälsa och välbefinnande

Ett hälsosamt liv och god hälsa är en förutsättning för att människor ska kunna nå sin fulla potential.

En hälsosam och hållbar livsstil ger ökad livskvalitet. Investeringar i hälso- och sjukvårdssystem är en återinvestering i samhällets utveckling i stort. En utmaning för Örebro är den globala trenden att människor lever längre. Det kräver satsningar för ökad hälsa hos äldre.

Kommunen ska verka för alla människors välbefinnande och säkerställa att alla kan leva hälsosamt genom hela livet. Att främja psykisk hälsa är viktigt tillsammans med att förebygga och behandla narkotikamissbruk och skadligt alkoholbruk.

Många äldre har en försämrad hälsa till följd av ofrivillig ensamhet och isolering. Det här drabbar särskilt äldre med utländsk härkomst. Deras ensamhet förstärks av att få i omgivningen pratar deras modersmål. Folkhälsan bland äldre behöver förbättras och bli mer jämställd och jämlik. Därför bör kommunen erbjuda mötesplatser för äldre där de får ett socialt sammanhang och får möjlighet till regelbundna aktiviteter.

Det är en lång väg kvar till en jämställd och jämlik folkhälsa. Övervikt till följd av dåliga kostvanor och brist på vardagsmotion är ett ökande problem. Framförallt ungdomar rör på sig allt mindre. Vi vill stärka folkhälsan genom att uppmuntra fler att gå eller cykla. På samma sätt kan maten som serveras i skolor och på äldreboenden uppmuntra till sunda matvanor.

Målet för det förebyggande arbetet är att fler Örebroare ska få en aktiv fritid. Därför behövs ett brett och varierat utbud av aktiviteter som når alla i samhället, oavsett socioekonomisk bakgrund, ålder, kön, utbildningsnivå eller härkomst.

Barn och unga behöver röra på sig i större utsträckning än idag för att undvika dålig hälsa och livsstils-

sjukdomar. Utöver att få fler att delta på idrottslektionerna måste rörelse uppmuntras i former som inte kräver ombyte. Mer undervisning och fler lektioner kan ske utomhus. Barns lekmiljöer behöver förbättras. Lösa byggmaterial i stället för fasta gungor är exempel på utrustning som främjar en friare och mer kreativ och jämställd lek.

Alla har inte råd med dyr utrustning och höga avgifter för fritidsaktiviteter. För att människors ekonomi inte ska vara ett hinder för en aktiv fritid bör kommunen satsa på aktiviteter och motionsmöjligheter som är avgiftsfria för alla att nyttja. Under sommaren är det viktigt att unga har meningsfulla och givande aktiviteter. Genom samverkan mellan civilsamhället och näringslivet kan system med lokala valutor användas där ungas utförda samhällsinsatser kan bytas mot belöningar.

Den psykiska ohälsan ökar kraftigt, framförallt hos skolungdomar. Flickor upplever i högre utsträckning att de är stressade och inte har kontroll, samtidigt som pojkar och män är överrepresenterade i självmordsstatistiken. Insatser behövs för att tidigt fånga upp de som drabbas av psykisk ohälsa och erbjuda hjälp och möjlighet till samtal.

De närmaste åren kommer företag och offentlig sektor ha stora utmaningar med att hitta medarbetare till alla jobb som behöver utföras. Därför är det viktigt för kommunen att ta hand om sin befintliga personal så de både vill och orkar jobba kvar. I många yrken inom kommunens verksamheter är arbetsdagen slit-sam, samtidigt som det saknas tid för återhämtning och reflektion. För att välfärden ska fungera vill vi göra arbetslivet inom kommunen mer mänskligt och hållbart för individen.

Miljöpartiet de gröna vill:

Stärka äldreomsorgens hälsofrämjande arbete

Äldreomsorgen ska öka äldres hälsa, välmående och livskvalitet. Genom hälsofrämjande arbetssätt där omsorgen samlas kring det som är friskt och jobbar förebyggande. Cafeverksamhet och sociala mötesplatser som erbjuds i samarbete med civilsamhället kan bryta äldres isolering och bidra till ett aktivt liv. Äldre ska i större utsträckning kunna få omsorg på sitt modersmål. Kommunens verksamheter riktade mot äldre ska stimulera hälsosamma val kring mat och rörelse. Och till exempel arrangera seniorgymna och dagsutflykter. Äldre i kommunens omsorg ska erbjudas ett brett kulturutbud.

Förebygga och motverka psykisk ohälsa, särskilt hos unga

Minska kraven och den upplevda pressen och stressen i skolan. Rimlig balans mellan skolarbete på skoltid och skolarbete på fritid. Alla högstadielärover ska på skoltid ha tid inplanerad regelbundet för samtal om stress, livskunskap och hälsa i förebyggande syfte. Det är viktigt att prata med alla barn och unga om hur det är när man börjar må dåligt. Fler vuxna i skolan, rent generellt, som ser och fångar upp hur barn och ungdomar faktiskt har det under skoldagen. Skolhälsovården ska stärkas upp med fler psykologer och kuratorer för att möta unga som mår dåligt. Kommunen ska stötta frivilligorganisationer och nätverk som hjälper och rustar anhöriga.

Tidigare insatser för människor i drogmissbruk

Unga med drogproblem och deras anhöriga ska få bättre hjälp genom att kommunen öppnar en särskild ungdomsmottagning. Tidigare behandlingsinsatser ska prioriteras och kommunen bör anordna fler platser på hem för vård och boende i egen regi.

Att kommunen ska vara en hälsosam arbetsplats

För att minska långtidssjukskrivningar och behålla erfarna medarbetare ska kommunen erbjuda olika modeller för arbetstidsförkortning. Modellen 80/90/100 som bygger på 80 procent tjänstgöring, 90 procent av lönen, 100 procent pensionsavsättning som idag erbjuds äldre medarbetare ska även erbjudas medarbetare i utsatta bristyrken. Medarbetare som är långtidssjukskrivna ska erbjudas så kallad *grön rehab* där man tar till vara de rehabiliterande effekterna av odling och naturvistelse.

Uppmuntra lek och rörelse för friskare barn och unga

Skolan ska uppmuntra rörelse. Skolidrotten ska utökas och undervisningen ske i fler former än tidigare. Utegyms och andra verktyg för idrott och rörelse ska finnas på skolgårdarna. Rörelse ska också uppmuntras utanför idrottslektionerna. Genom att investera i grönare skolgårdsmiljöer främjas lek och utomhuspedagogik på skolor och förskolor. Kommunen ska erbjuda lärare kompetensutveckling i utomhuspedagogik på Naturskolan, och den ska få förstärkta resurser. Kommunen kan enkelt skapa jämställda lekmiljöer genom att erbjuda lösa lek- och byggmaterial för mer kreativ lek bland yngre barn.

Jobba för att flera ska äta hälsosam och vegetarisk mat

Inom kommunala verksamheter som skola och äldreomsorg ska människor erbjudas mat av hög kvalitet och få kunskap om god kosthållning. Kommunen ska främja vegetarisk mat. Animaliska livsmedel ska på sikt fasas ut. Det bidrar till att möjliggöra större inköp av vegetabiliska råvaror som är närproducerade och håller en högre kvalitet.

Få fler att gå eller cykla för hälsans skull

Kommunen ska på olika sätt uppmuntra till gång eller cykling. Fler bilfria gator förbättrar stads-miljön och ger mer plats till människor. Sänkt hastighet för bilar i centrum ger en bättre trafik-miljö för de som cyklar eller går. Vädskyddade cykelställ med trygga låsmöjligheter underlättar cykelparkering. Kommunen ska fortsätta att bygga ut nätet med cykelvägar till och mellan tätorter på landsbygden.

Skapa möjligheter till en meningsfull fritid

Människor ska uppmuntras till rörelse och en aktiv fritid genom satsningar på utegym, motionsspår och liknande avgiftsfria anläggningar. Unga ska ges möjligheter till en mer aktiv fritid. Exempelvis genom en mobil fritidsgård som kan turnera till platser där många är. För att främja aktivitet hos sommarlediga tonåringar kan försök genomföras med lokala valutor. Där sociala insatser belönas med attraktiva aktivitetspremier. Till exempel biljetter till konserter eller idrottsmatcher i samarbete med civilsamhället.

En god utbildning för alla

Utbildning är en grundläggande mänsklig rättighet. Skolans uppdrag är att förbereda barn för livet, inte bara arbetslivet. Utbildningen ska vara inkluderande och jämlik för att främja livslångt lärande för alla. Förskola, grundskola och gymnasium är grundbultar för att bryta segregation och skapa jämlika förutsättningar för våra barn.

Barns utveckling ska inte begränsas av deras bakgrund. Att tillgodogöra sig en utbildning ska inte vara avhängigt föräldrar med hög utbildning och ekonomiska resurser. Varje barn ska ges lika möjligheter och ha rätten att vara sig själv och växa till den hen vill vara. Skolan ska stärka barnens kontakt med naturen och skapa förståelse för sambandet mellan människan, naturen och de ekologiska samband som upprätthåller mänsklighetens existens.

All utbildning som sker i förskola och skola ska grundas i pedagogisk forskning och beprövad erfarenhet. Lärare ska ha en bra lön och goda arbetsvillkor som gör det möjligt att se till varje elevs behov och möjlighet att klara skolan. Ingen elev ska behöva lämna årskurs tre utan att kunna läsa, skriva och räkna. Därför behövs tidiga insatser för att alla ska nå kunskapsmålen.

Det fria skolvalet har skapat möjligheten för föräldrar att välja den skola de anser passar sina barns unika förutsättningar. Det är i grunden positivt och kan bidra till en mångfald av pedagogiska arbetssätt. Men idag har det fria skolvalet gjort att många väljer skola av sociala skäl snarare än pedagogiska. Det har skapat stor segregation mellan skolor. Det vill vi ändra på. Socialt integrerade klasser tjänar alla på.

Viktigast för en skola av hög kvalitet är välutbildade och engagerade lärare. Vi vill se fler lärare i klassrummen men också fritidsledare och elevassistenter. Därför är det viktigt att kommunen kan erbjuda bra löner, goda arbetsvillkor och tydliga karriärvägar så att fler vill bli och förbli lärare.

Barnkonventionen slår fast att alla barn har rätt till kultur. Genom att barn och unga får tillgång till olika kulturella uttrycksformer och resurser för eget skapande får de förutsättningar att utvecklas till självständiga individer. Där spelar Kulturskolan en stor roll för att fler barn och unga ska få möjligheten att uttrycka sig. Konst och kultur bör också integreras i skola, förskola och fritidsverksamhet. Kultur ska ses som en resurs för den pedagogiska verksamheten och en rättighet för eleverna.

Miljön i skolan ska bidra till elevernas måluppfyllelse och trivsel. Det gäller såväl den fysiska som den psykosociala miljön. Det finns gott om goda exempel både i kommunen och resten av landet på hur utomhuspedagogik använts framgångsrikt. Med naturen som klassrum aktiveras alla barnets sinnen och avståndet mellan teori och praktik minskar. Forskning visar att gröna skolgårdar och andra lekmiljöer stimulerar till fysisk aktivitet och mer jämställd lek.

Ett tryggt skolklimat är viktigt för alla som verkar på en skola. Trygghet uppnås i en miljö där alla är respekterade. Mobbning, diskriminering och trakasserier mot elever och skolpersonal ska förebyggas och motarbetas aktivt.

Språk och utbildning är förutsättningar för att integrera nya människor i samhället. Svenska för invandrare (SFI) är en mycket viktig verksamhet, och rätt använd kan den bli en god plattform för fler vägar in i samhället – till myndigheter, fortsatta studier, föreningsliv och arbete.

Miljöpartiet de gröna vill:

Bryta skolsegregationen

Alla skolor ska ha en allsidig elevsammansättning som speglar Örebro. Därför ska kommunen jobba aktivt för att på olika sätt bryta skolsegregationen. Skolorna har ett ansvar för att alla elever delar sin skoldag med klasskompisar med olika bakgrund och med olika förutsättningar. Elever i årskurs 4–9 ska erbjudas ett avgiftsfritt busskort. Det ger alla förutsättningar till ett fritt skolval utan att familjens ekonomi begränsas. Därmed ökar elevernas möjlighet till studier och fritidsaktiviteter i hela Örebro.

Göra skolan till en trygg och inkluderande mötesplats

Skolan ska arbeta aktivt och förebyggande mot våld, diskriminering och sexuella trakasserier. Vi vill ha fler genuspedagoger och hbtq-kompetent personal tillgängliga för varje förskola och skola. Tryggheten i skolmiljön ska ökas till exempel genom god utformning av skolgårdar och att trygghetsteam bildas.

Främja utomhuspedagogik och gröna skolgårdar

För att elever på alla skolor ska få tillgång till utomhuspedagogik ska naturskolans arbete med att kompetensutveckla pedagoger stärkas. Investeringar i gröna gårdar på skolor och förskolor krävs för att främja jämställd lek och möjligheten att bedriva undervisning utomhus. För att barn i förskolan ska få lära om och komma i kontakt med naturen bör ett utflyktsmål i form av en Naturverkstad skapas. På liknande sätt kan en kommun-gemensam skolträdgård skapa möjligheter för grundskolans elever att lära om mat, odling och naturen. Genom att bygga ett naturum stärks naturskolans verksamhet.

Göra läraryrket mer attraktivt, framförallt på skolor i utsatta områden

Lärare och elever behöver arbetsro i skolan. Därför behövs fler vuxna i klassrummen, till exempel genom att möjliggöra tvålärarsystem i kommunens skolor. Personalen i skola och förskola ska ha goda möjligheter för kompetensutveckling i olika pedagogiska inriktningar, bland annat genom kollegialt lärande. De skolor som har störst utmaningar ska attrahera de allra bästa lärarna. Därför vill vi satsa extra på kompetensutveckling riktad till personal på utsatta skolor. Obehöriga lärare ska erbjudas att läsa in sin behörighet under en del av arbetstiden.

Se fler vuxna i skolan genom att använda fler yrkeskategorier

Barn behöver en mångfald av förebilder och lärare ska få möjlighet att fokusera på sin uppgift. Därför behövs fler yrkeskategorier i skolan som blir en del av barnens skoldag. Till exempel kan socialpedagoger och liknande yrkeskategorier göra stora insatser.

Anpassa skolan till elevernas förutsättningar och våga prova nytt

Örebro kommun ska ligga i framkant när det gäller nya lärande- och organisationsformer. Vi vill pröva senare skolstart på morgnarna för högstadium och gymnasium, läxfri skola, fler intraprenader och en pilotskola med miljö- och friluftprofil. Ska utbildningen kunna anpassas till den enskilda individen behövs en stor verktygslåda med åtgärder.

Minska barngrupperna i förskolan och främja utomhusvistelse

Vi vill minska storleken på barngrupperna i förskolan. Små barn behöver trygga, små grupper för att kunna utvecklas i sin takt. Även i förskolan finns många goda exempel på hur utomhuspedagogik varit framgångsrikt. Vi vill verka för att fler barn i förskolan får naturupplevelser på schemat.

Se mer kultur och skapande i skolans verksamhet

Alla barn i förskola och grundskola ska garanteras minst en konstupplevelse per termin. Vi vill att skapande verksamhet och kulturella upplevelser ska integreras mer i den pedagogiska verksamheten. Genom samarbete med skolorna ska Kulturskolan erbjuda undervisning till fler elever och i närmare anslutning till hemmen.

Skapa inkludering i svenska samhället genom SFI och praktik

Vi vill förnya SFI och utveckla verksamheten, till exempel inslag av praktik. Den kommunala vuxenutbildningen och SFI behöver innefatta möjlighet till deltidsarbete eller praktik kombinerat med studierna. Civilsamhället spelar en viktig roll för språk och integration. Vi vill stötta och samarbeta med föreningar och nätverk som arbetar integrationsfrämjande.

Jämställdhet

I ett jämställt Örebro har alla människor oavsett könsidentitet lika rättigheter, villkor, möjligheter och makt att själva forma sina liv och bidra till samhällets utveckling. Jämställdhet är ett mål i sig men samtidigt en förutsättning för en hållbar och fredlig utveckling, både lokalt och globalt.

Jämställdhet är en fråga om mänskliga rättigheter och livskvalitet. Alla människor ska ha samma möjligheter att kunna förverkliga sina drömmar. Samhället måste jämna ut fördelningen av makt och inflytande. Kvinnors ekonomiska självständighet behöver öka. Män ska ta samma ansvar som kvinnor för hemarbetet. Först när alla erbjuds vård och omsorg på lika villkor uppnås jämställda förutsättningar för en god hälsa. Alla människor oavsett könsidentitet ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet. Mäns våld mot kvinnor måste upphöra.

Jämställdhet mellan könen skapar fler värden för samhället. Det bidrar till fler innovationer. Kompetensförsörjningen underlättas när inte bara det ena könet väljer ett visst yrke. I skolor där man satsar på jämställdhet blir miljön i klassrummen lugnare och det höjer skolresultaten. Kvinnor visar större miljö- och klimathänsyn än män och behöver få större makt och inflytande i samhället för att en hållbar utveckling ska nås.

Vi har fortfarande en lång väg kvar till jämställdhet, både globalt och lokalt. Jämställdhetsarbetet i Örebro behöver vara levande på alla arenor. Kommunen som arbetsgivare ska erbjuda lika lön för lika arbete och ge alla anställda samma arbetsvillkor och likvärdig arbetsmiljö.

Barn och unga ska inte fostras in i begränsande könsnormer. Där har förskolan och skolan en avgörande roll. Män och kvinnor ska erbjudas kommunal service på lika villkor. I allt från utbildning till äldreomsorg och stöd till personer med funktionsnedsättning.

När kommunen gör offentliga upphandlingar ska krav på jämställdhet ställas. All samhällsplanering ska vara jämställd så att trafik, bostäder och det offentliga rummet ger samma förutsättningar för alla oavsett könsidentitet. Kommunala investeringar, bidrag och ekonomiskt stöd ska fördelas rättvist till alla människor oavsett könsidentitet. Personer som är utsatta för våld ska erbjudas omsorg och en trygg väg ut ur destruktiva relationer. Skolan och arbetslivet ska ha nolltolerans för sexuella trakasserier. Näringslivet ska bli mer jämställt genom ökat kvinnligt företagande och större inflytande för kvinnor i företagsledningar och styrelser.

Skolan och andra kommunala verksamheter som möter unga behöver ta ett större ansvar för att motverka stereotypa könsroller. En positiv mansroll som tar avstånd från machonormen är viktig för att förebygga våld såväl i nära relationer som i samhället i stort.

Miljöpartiet de gröna vill:

Förbättra kvinnors arbetsmiljö och arbetsvillkor

Alla ska oavsett könsidentitet ha samma förutsättningar för en bra arbetsmiljö. Alla osakliga och oönskade löneskillnader ska försvinna inom kommunen. Vi vill påbörja införandet av sex timmars arbetsdag med bibehållen lön inom omsorgen. Jämställdhetskrav ska ställas på både leverantörer och produkter vid all offentlig upphandling, även de kommunala bolagens. Manliga medarbetare ska uppmuntras att ta ut en större andel av föräldraledighet och dagar för vård av sjuka barn.

Bidra till jämställd näringslivsutveckling

Kvinnors entreprenörskap och företagande ska vara en central fråga i näringslivsutvecklingen. Alla bidrag och stöd från kommunen ska vara villkorade ur jämställdhetsperspektiv och tydligt bidra till kvinnors företagande.

Utmana stereotypa könsroller i skola och förskola

Barnens lekmiljöer ska vara jämställda både på förskolor, skolor och offentliga lekplatser. I alla förskolor och skolor ska kommunen göra ett utvecklingsarbete kring normer och könsroller. Alla medarbetare ska få kompetensutveckling kring normkritik och genuspedagogik. Kommunen ska också arbeta aktivt för att främja normbrytande yrkesval i högstadiet och på gymnasiet. Gärna i samarbete med universitet och näringsliv.

Göra all samhällsplanering och kommunal service jämställd

Den kommunala verksamheten ska vara helt jämställdhetsintegrerad, både i förvaltningar och bolag. All samhälls- och stadsplanering ska genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. Konsekvensanalyser ur jämställdhetsperspektiv ska göras i planeringen av större projekt. Kommunens service ska vara likvärdig för alla kommunmedborgare oavsett könsidentitet. Könsuppdelad statistik ska alltid redovisas där det är möjligt.

Att ingen utsätts för våld i nära relationer

Ett våldsförebyggande arbete ska bedrivas med fokus på unga män, där de får stöd i att utmana machokulturen och traditionella könsnormer. De personer som varit utsatta för våld ska snabbt erbjudas skydd och omsorg. Vi vill stötta tjej- och kvinnojourernas verksamhet, gärna genom partnerskap med kommunen. Kommunen ska erbjuda en bostad till alla som utsatts för våld i nära relationer, genom förtur i bostadskön och samverkan med privata hyresvärdar. Det förebyggande arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck ska stärkas, och kompetensen kring det ska öka hos kommunens anställda.

Verka för att idrotten och kulturen blir jämställd

Alla kommunala idrotts- och fritidsanläggningar ska planeras och byggas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Kommunens resurser ska fördelas jämställt vid investering, drift och bidrag. Det handlar både om ekonomisk rättvisa och tillgänglighet till lokaler. Ett aktivt normkritiskt arbete i idrottsföreningar ska vara en förutsättning för att få kommunalt för- eningsbidrag. Jämställdheten ska också prägla kulturlivet i kommunen. Bland annat genom jämställda kulturbidrag, rättvis tillgång till lokaler och scener. Kulturarrangemang i kommunal regi eller med kommunalt stöd ska vara jämställda.

Rent vatten och sanitet för alla

Vatten är en grundförutsättning för allt levande på jorden. Vatten behövs i livsmedelsproduktion och energiproduktion. Utan vatten finns ingen hållbar utveckling. Brist på vatten kan leda till svåra livsförhållanden och konflikter. Brist på sanitet är ett stort problem globalt, men kan också vara ett lokalt problem. Tillgången till vatten och sanitet är en grundläggande fråga om jämlikhet och jämställdhet.

Sverige har genom historien haft god tillgång till rent vatten. Många har uppfattningen att vattnet aldrig kan ta slut. Men allt vatten ingår i ett globalt kretslopp där förorenad luft och nedsmutsade hav sprider problemen över gränserna. Klimatförändringarna leder till både vattenbrist, skyfall och översvämningar. Brist på rent vatten skapar stora problem för privatpersoner, offentliga verksamheter och näringsliv. Därför behöves ett medvetet arbete, med ett tydligt framtidsperspektiv, i alla frågor som handlar om vatten och hur det används.

Tillgången på dricksvatten i Örebro kommun har hotats av sjunkande grundvattennivåer. Det visar hur viktigt det är att se vatten som den ändliga resurs det är, i ett kretslopp som vi måste vara rädda om. Kommunen behöver utveckla metoder och lösningar för att säkra vattentillgången, nu och framåt.

Kommunen behöver arbeta med att restaurera ekosystemens vattenhållande förmåga. Återställda våtmarker och mycket grönstruktur i staden skapar ytor som kan lagra vatten vid nederbörd.

Hela samhället behöver arbeta för att vatten inte förorenas. Det krävs ett starkt skydd av både Svartån och Hjälmarens. När vatten har blivit förorenat av olika anledningar behövs effektiva metoder för att rena det.

Vi människor kan inte slösa med dricksvattnet på det sätt som vi gör idag. I våra bostäder och verksamheter behöver nya system utvecklas för användning av vatten. Man kan tänka sig nya kretslopp som skiljer på dagvatten, dricksvatten och orenat hushållsvatten.

Utbyggnad och underhåll av kommunala anläggningar för vatten och avlopp måste hålla tillräckligt hög takt för att undvika onödigt spill eller ineffektiva avlopp. I kommunen behövs ett aktivt arbete för att säkra fler källor till rent vatten. Till exempel fånga upp och samla in dagvatten vid häftiga regn, och spara det i torrperioder.

Miljöpartiet de gröna vill:

Minska föroreningar och förbättra reningen av vatten

Det första steget till rent vatten är att stoppa eller minska tillförseln av skadliga ämnen, från näringsliv och hushåll. Kommunen behöver driva mer förebyggande arbete riktat till företag och privatpersoner för att minska föroreningar. Kommunen ska utveckla erbjudandet om rening av enskilda avlopp och bidra med kompetens till fastighetsägare. Nästa steg är effektiv rening av vatten. Örebro kommuns reningsverk ska ligga i framkant när det gäller att utveckla ny teknik för rening. Kommunen bör införa ozonrening av dricksvattnet för att få bort läkemedelsrester.

Säkra tillgången på vatten

Kommunen ska verka för att spara dricksvatten genom information till medborgare och näringsliv. Sedumtak kan samla in vatten för att användas för toalettspolning. Vi kan ha byggnormer för alternativa toalettsystem – till exempel att separation av dricksvatten från sanitetsvatten är krav vid nybyggnation av bostäder och verksamhetslokaler.

Göra Svartån renare

Vi vill tillskapa och successivt utöka ett vattenskyddsområde runt Svartån. Genom information och påverkan på industri och privatpersoner längs Svartån kan vi förebygga föroreningar. Fler våtmarker uppströms bidrar till klimatanpassning genom att samla vatten. Vi vill se till att Svartån blir badbar.

Underhåll och utbyggnad av VA-systemet

Kommunen ska öka takten på underhållet av vatten och avloppsledningar. Örebro ska anpassa ledningssystemet för klimatförändringar, så att det kan hantera olika flöden. Återcirkulering av vatten ska utvecklas i olika verksamheter och i hushållen. Kommunen bör utveckla reglerna för hur näringsidkare får använda vatten.

Att toaletter ska finnas tillgängliga för alla

Offentliga toaletter ska vara tillgängliga för alla, därför bör toaletter finnas vid motionsspår och lekplatser i syfte att förbättra tillgången framförallt för kvinnor. Fler toaletter ska bli offentliga och öppnas upp för turister och Örebroarna genom samverkan med affärsidkare.

Hållbar energi för alla

Alla människor bör ha tillgång till tillförlitlig och förnyelsebar energi till en överkomlig kostnad. Det är avgörande för att kunna minska skadliga utsläpp och få bukt med klimatförändringarna. Tillgänglig, förnyelsebar energi är också en grund för fred och självständighet. Konflikter kring energikällor är vanliga.

En stor andel av de ökade utsläppen av växthusgaser kommer från utvinning, omvandling och användning av fossil energi. Fossil energi, det vill säga energikällor som inte går att förnya, utgör nästan 80 procent av den totala, globala energitillförseln. Inom Örebro kommun behöver vi arbeta kraftfullt med omställningen till ett mer hållbart energisystem.

En stor del av de resurser som används i Örebroregionen kommer fortfarande från fossila och ändliga källor. Det gäller både energi, drivmedel och material.

En större andel lokal energiförsörjning gör samhället mindre sårbart eftersom det ger motståndskraft mot avbrott i energiförsörjningen. Det är också en fråga om självständighet – att inte skapa beroenden och konflikter som är kopplade till tillgången på energi. Inom Örebro kommun bör vi arbeta för att inte vara sårbar för energiavbrott (el och värme), och för att säkerställa livsmedelsförsörjning, vattenförsörjning och viktiga samhällsfunktioner.

Örebro kommun kan aktivt medverka i omställningen till mer förnyelsebara energikällor. Hur Örebro kommun agerar kan påverka

marknader och leverantörer till att snabbare utveckla och leverera nya, hållbara energilösningar. Vi villskärpa kraven vid kommunala upphandlingar. Så att kommunen bidrar till att skapa en marknad för omställning.

När kommunen upphandlar varor och tjänster ska det göras med medvetenhet om hur olika materialval påverkar miljö och klimat. Transportsektorn står för en stor andel av utsläppen. Den bör ställa om till smartare logistiklösningar och alternativa drivmedel. Här kan kommunen gå före med hållbara val. Både i egen verksamhet och i upphandlingar.

Som stor fastighetsägare och fastighetsförvaltare kan kommunen påverka ny- och ombyggnation i en mer hållbar riktning. När kommunen handlar upp byggnation ska krav ställas på att alla byggnader och anläggningar tillför ny energi, inte bara förbrukar energi.

När invånarna i Örebro kommun får stöd i att göra rätt val kan omställningen till förnyelsebar energi gå fortare. Det ska vara lätt att göra rätt. Kommunen kan bidra med kompetens för att stötta invånarna och näringslivet. Det gäller både att minska energianvändningen och att hitta nya energikällor i vardagen, som till exempel solkraft.

Miljöpartiet de gröna vill:

Öka den lokala produktionen av förnybar energi

Allt som byggs i kommunen ska tillföra energi. När stadendetaljplaneras ska det göras utifrån optimal solcellsproduktion. Väggar och tak i staden ska nyttjas för produktion av solenergi och kommunen ska gå före och installera solceller på alla byggnader i egen regi. Kommunen bör bygga en solcellspark i samverkan med näringslivet. De kommunala energibolagen ska arbeta för att den förnybara energiproduktionen på sikt ska tillgodose kommunens hela energibehov.

Tillgängliggöra hållbara drivmedel

Kommunen ska säkra och utveckla tillgången på hållbara drivmedel till exempel biogas och HVO. Det ska finnas väl utbyggda möjligheter att ladda elfordon, gärna med ekonomiska fördelar mot fossila drivmedel. En kommunal pool av elfordon gör det möjligt att köra hållbart utan att behöva investera i eget fordon.

Stödja och främja omställningen till förnyelsebar energi

Det strategiska miljöarbetet och kompetensen på miljöområdet inom kommunens alla verksamheter ska stärkas. Varor och tjänster som levereras i kommunala upphandlingar ska vara klimatneutrala senast år 2030. Exempelvis ska alla fordon i kommunal verksamhet drivas av förnybar energi. Kommunen ska ta ansvar för att samordna olika aktörer på bostadsmarknaden och göra medborgarna delaktiga i energiomställningen. Kommunen bör satsa på energi- och klimatrådgivning och tillhandahålla hjälp med till exempel regelverk, tillståndsfrågor och bidrag. Örebro kommun bör även vara med och stötta forskning inom energiområdet.

Att energi används mer effektivt

Kommunen ska arbeta systematiskt för att minska energiåtgången i alla kommunala fastigheter och anläggningar, med tydliga, mätbara mål och regelbunden uppföljning. Genom rådgivning, tydliga byggnormer och uppdaterade anläggningar kan en effektiv energianvändning uppnås hos kommun, medborgare och näringsliv.

Minska sårbarheten i samhället

Kommunen ska arbeta för ökad självförsörjning av energi, i samarbete med regionen och övriga kommuner. Kommunen ska arbeta med resiliensanalys, det vill säga en kartläggning av sårbarhet och motståndskraft.

Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Ett gott arbetsliv och ett bra näringslivsklimat skapar förutsättningar för fler arbetstillfällen och låg arbetslöshet. Att människors kompetens matchar arbetsgivarnas behov är en förutsättning för välfärden i Örebro. Ekonomisk utveckling är ett medel för att öka människors livskvalitet, men all tillväxt måste ske inom ramen för de gränser som naturen sätter. Att ha en försörjning är viktigt för människors egenmakt och social inkludering. Därför ska ingen diskrimineras på Örebros arbetsmarknad.

Alla människor bidrar till samhället genom arbete, efter sina egna förutsättningar. Att människor har arbete är viktigt för livskvalitet och ekonomi, och en avgörande förutsättning för att barn får en god uppväxtmiljö. Att främja företagande, entreprenörskap, ökad sysselsättning och goda arbetsvillkor är viktigt för en ekonomiskt hållbar utveckling.

Alla ska ha goda möjligheter att utvecklas, känna sig trygga och bli respekterade på arbetet. Oavsett kön, ålder eller bakgrund. En stor del av livet tillbringas på arbetet, och det påverkar livskvaliteten. Människor behöver ha en hälsosam balans mellan arbete och fritid. Det är viktigt att alla arbetstagare har inflytande över både arbetets innehåll och arbetstiden.

Örebro kommun ska ha höga ambitioner som arbetsgivare. Det är avgörande för att kunna rekrytera och behålla medarbetare, och att ha kvalitet i verksamheten. Ingen ska diskrimineras när det gäller lön, anställningsformer eller karriärmöjligheter. Arbetsmiljön ska vara

trygg och säker i Örebro kommun, och helt fri från sexuella trakasserier. Motsvarande krav på arbetsmiljö och arbetsvillkor ska ställas vid all upphandling.

Det är svårt att få tag på ny personal med rätt kompetens, både i näringslivet och i kommunens egen verksamhet. Samtidigt finns en hög arbetslöshet bland unga och människor med utländsk bakgrund. De har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Örebro kommun ska arbeta intensivt för att få sitt behov av kompetens tillgodosett och att människor kommer i arbete.

De långa sjukskrivningarna har ökat bland kommunens medarbetare. Ett tecken på stress och psykisk ohälsa. En viktig åtgärd för ett hållbart liv är en reform med sänkt arbetstid, för att växla materiell konsumtion mot mer tid. Målet är 35 timmars arbetsvecka.

Den ekonomiska utvecklingen i Örebro är ett medel för att öka människors livskvalitet. Som den ekonomiska tillväxten ser ut idag är den inte långsiktigt hållbar, eftersom den utarmar jordens resurser. Utvecklingen av Örebros näringsliv bygger till stor del på ökad konsumtion och ökade transporter vilket inte är hållbart. Kommunen möjliggör exploatering och användning av jordbruksmark för verksamheter som skapar relativt få arbetstillfällen. Entreprenörskap och innovationer bör främjas, med fokus på social och ekologisk hållbarhet. Vi vill ha fler, gröna jobb i Örebro! Den sociala ekonomin (verksamheter med samhällsnytta, inte vinst, som ändamål) behöver växa i Örebro.

Företagarna ska vara trygga i att energieffektivisering och miljöanpassning lönar sig. Fler företag ska starta och växa inom miljöteknik och gröna näringar. Kommunens in- och utlåning av pengar ska ha tydlig hållbarhetsprofil och bidra till en hållbar omställning både lokalt och globalt.

Miljöpartiet de gröna vill:

Utveckla en ekonomi som hushållar med naturresurser

Kommunens näringslivsutveckling ska fokusera på att uppfylla de globala hållbarhetsmålen och främja en cirkulär ekonomi. Med det menas en ekonomi där företagen strävar efter att material och energi i produkter ska gå att återvinna eller återanvända. Örebro ska vara en ekologiskt och socialt hållbar turist- och evenemangsstad, och ekoturismen ska växa. Kommunen ska stötta goda idéer och projekt som leder till minskad klimatpåverkan. Kommunens egna verksamheter ska identifiera, möjliggöra och skapa förutsättningar för en omställning till cirkulär ekonomi.

Bidra till grön omställning genom kommunens kapitalförvaltning

Alla avtal som kommunen ingår ska omfattas av miljö- och hållbarhetskrav. Kommunens kapital ska bara placeras så att investeringarna bidrar till målen i Agenda 2030. De gröna obligationerna ska öka i omfattning och kravnivå. Alla aktörer inom innovationskedjan ska bidra till en social och ekologiskt hållbar utveckling.

Stötta Örebros företag att bli ekologiskt och socialt hållbara

När kommunens verksamheter och bolag upphandlar varor och tjänster ska små lokala företag ha en chans att lämna anbud. Upphandlingen ska också tydligt bidra till minskad miljöpåverkan och därigenom ett konkurrenskraftigt, hållbart näringsliv. Krav motsvarande kollektivavtal ska ställas vid upphandling. Kommunens etableringsstrategi ska främja små och medelstora, tjänsteintensiva företag och bidra till en mångfald av olika typer av företag. Kommunen ska erbjuda hög service till företagen i Örebro. Vi vill utveckla och stärka den sociala ekonomin i Örebro, bland annat genom att erbjuda partnerskap med kommunen.

Stärka utbildningar som leder till jobb

Ungdomsarbetslösheten ska minska genom fler praktik- och lärlingsplatser i den kommunala organisationen, och en nära samverkan mellan näringslivet och gymnasieskolan. Vuxenutbildningen ska vara ett effektivt verktyg för att få människor som står långt från arbetsmarknaden i arbete. Vi vill därför se en mer yrkesinriktad SFI, och att fler kvinnor slutför SFI-utbildningen.

Skapa vägar till jobb

De flesta nya jobb skapas i mindre företag. De ska ha goda förutsättningar för att växa och utvecklas. Kommunen ska ha en nära samverkan med Arbetsförmedlingen kring matchning av invandrades kompetenser mot näringslivets behov. Fler arbetstillfällen ska skapas i kommunala förvaltningar och bolag för personer med funktionsnedsättning. Anställning av teckenspråkiga ska ske på deras villkor.

Göra Örebro kommun till ett föredöme som arbetsgivare

Kompetensförsörjningen ska tryggas genom att kommunen arbetar efter en långsiktig bemanningsstrategi de kommande åren. Kommunen ska särskilt jobba för ökad mångfald och jämställdhet, och mot diskriminering. Att vara en bra arbetsgivare för personer med olika funktionsvariationer är en viktig del. Chefer inom kommunen ska ha förutsättningar för ett närvarande ledarskap. De ska leda färre medarbetare och ha mindre administration. Kommunen ska testa en modell för delat ledarskap på arbetsplatser med många medarbetare per chef. Flerkulturell kompetens ska tas tillvara i kommunens chefs- och ledarskapsutveckling.

Ge kommunens medarbetare mer tid att leva

Alla ska ha rätt till önskad arbetstid inom kommunen, deltid som heltid. Vi vill också pröva ny arbetstidsmodell med sänkt arbetstid för de anställda som behöver det mest, med 35 timmars arbetsvecka som mål. Alla kommunens medarbetare ska erbjudas möjlighet att arbeta som volontärer på betald arbetstid.

Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Omställningen till ett hållbart samhälle kommer till stor del att ske i näringslivet. Näringslivet i Örebro ska vara socialt och miljömässigt hållbart, och göra det möjligt för människor att förverkliga sina idéer. Örebro ska i högre grad bli en kommun som främjar innovationer och kreativa entreprenörer.

I ett framtida Örebro bidrar näringslivet med produkter och tjänster som tar oss närmare de globala hållbarhetsmålen. För att nå dit behöver Örebro ta flera viktiga steg. Till exempel investera i en väl fungerande, hållbar infrastruktur som främjar en positiv ekonomisk utveckling. Industrier ska anpassas för att göra dem hållbara, med effektivare resursanvändning. Dessutom ska fler miljövänliga tekniker och industriprocesser utvecklas. Företagarna är trygga i att energieffektivisering och miljöanpassning lönar sig. Företag där kommunen är hel- eller delägare är föredömen, både socialt och miljömässigt.

Smart planering av samhället minskar behovet av transporter. Det kan handla om väl utbyggd infrastruktur för digital kommunikation, bra förutsättningar för distansarbete och klimatsmarta logistiksystem. De transporter som ändå behöver utföras görs med trafikslag, fordon och drivmedel med minsta miljöpåverkan. Kommunen väljer bort investeringar som ökar privatbilism och lastbilstrafik, till förmån för ökade järnvägstransporter och kollektivtrafik.

Ett ansvarstagande och kreativt näringsliv och entreprenörskap är viktigt för att utveckla den lokala ekonomin och möta de utma-

ningar som världen står inför. Örebro behöver fler arbetstillfällen i kunskapsintensiva företag, organisationer och branscher. Det är jobb som kan lokaliseras i centrala lägen, på ytor som redan är exploaterade och där befintlig infrastruktur kan användas. Arbetsmarknaden inom kreativa näringar växer i Örebro och har stor potential. Små och medelstora företag inom branscher som kultur, IT, kommunikation och utbildning står för allt fler arbetstillfällen. Kommunen bör särskilt inrikta sitt etableringsarbete mot sådana företag, organisationer och branscher. Vi vill också främja sociala innovationer och nya företagsformer, exempelvis företagarkooperativ.

De gröna näringarna och den lokala livsmedelsproduktionen ska ha en stark tillväxt. Det bidrar till en hållbar utveckling på landsbygden. Kommunens energi- och livsmedelsförsörjning är mycket sårbar. En utbyggd lokal energi- och livsmedelsproduktion motverkar sårbarheten.

Människors kreativitet och vilja att bidra till samhället ska ha stort utrymme. Det är ofta hos eldsjälar och små företag som nya idéer och lösningar växer fram. Vi vill stärka möjligheterna för människor med goda idéer att starta och driva företag.

Miljöpartiet de gröna vill:

Att alla transporter ska vara fossilfria och klimatneutrala

Alla investeringar i infrastruktur ska leda till minskad klimatpåverkan. Befintliga järnvägsspår i kommunen ska rustas upp, exempelvis Pappersbruksspåret. Kommunen ska fortsätta verka för en snabb järnvägsförbindelse mellan Oslo och Stockholm. Vi vill bygga ut kapacitetsstark kollektivtrafik i Örebro och stärka kollektivtrafiken till och från Örebro kommun. Transport- och logistiknäringen i regionen ska på sikt bli helt klimatneutral. Samordningen av gods- och varutransporter ska öka i centrala Örebro. Användningen av teknik för resefria möten ska öka. Här ska Örebro kommun vara en föregångare.

Hjälpa näringslivet att miljöanpassas

Kommunens markpolitik ska gynna etablering och utveckling av hållbara småskaliga företag. Näringslivet ska ha ekonomiska incitament för ökad miljöhänsyn. Kommunen ska också erbjuda näringslivet kvalificerad rådgivning om miljö och hållbarhet. Ett pilotprojekt ska drivas för att skapa hållbara industriområden. Med fokus på energi, trafik, grönstruktur, materialflöden, gestaltning och mötesplatser. Vi vill bilda ett kunskapsnav för hållbart byggande för att stötta aktörer i hela kedjan i bygg- och fastighetsbranschen. De kommunala bolagen ska ha handlingsplaner för hållbarhetsarbetet. Med tydliga mål och löpande uppföljning.

Utveckla entreprenörskapet i kommunen

Kommunen ska aktivt arbeta för att hållbara företag etablerar sig i Örebro, och stimulera hållbart entreprenörskap. Vi vill rikta ett särskilt stöd till underrepresenterade grupper som vill starta eget, bland annat unga, nysvenskar, kvinnor och arbetslösa. Alla gymnasieelever ska få goda kunskaper i entreprenörskap, och skolans medarbetare ska få ökad kompetens på området. Aktiva entreprenörer ska få möjlighet att samarbeta med gymnasieskolorna. Vi vill förbättra småföretagarnas villkor genom förenklade rutiner vid kontakt med kommunen. Utvecklingen av företagshotell i staden och på landsbygden ska främjas. I kommunens arbete med näringslivsutveckling ska ett särskilt fokus ligga på att främja företagsöverlåtelser och generationsskiften i småföretag.

Utveckla och stimulera gröna, kreativa näringar

Kommunen ska ta fram en etableringsstrategi som särskilt gynnar gröna, kreativa näringar. Naturbruksgymnasiet i Kvinnersta ska utvecklas till ett nationellt utbildningscentrum för hållbart skogs- och jordbruk, i samverkan med lokala aktörer. Näringslivsutvecklingen ska också fokusera på tillväxten av de kulturella och kreativa näringarna i Örebro.

Främja innovation

Vi vill driva på för fler hållbara lösningar där alla aktörer ser potentialen i, och tar ansvar för, en hållbar utveckling. Örebro kommun ska aktivt verka för ett innovationsfrämjande klimat för att skapa fler gröna jobb. Därför ska den kommunala upphandlingen bidra till lokala sociala innovationer och miljöanpassade produkter och tjänster. Kommunen ska bidra till öppnandet av ett regionalt omställningscentrum, ett *makerspace*, i centrala Örebro och ett återbrukscentrum.

Minskad ojämlikhet

Jämlikhet gör varje människa fri att förverkliga sig själv och leva sitt liv som hen önskar utan att begränsas av samhällsstrukturer och maktförhållanden. Tillgången till resurser måste fördelas mer rättvist och alla människor ska ha möjligheter att delta i och påverka samhällsutvecklingen.

Jämlikhet innebär att alla ska åtnjuta lika rättigheter och möjligheter att utvecklas oavsett kön, etnicitet, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck eller ålder. Frågan om jämlikhet knyter an till alla politikområden. Bland annat utbildning, inkomst och möjligheter att påverka sitt liv och samhället. En politik för ökad jämlikhet måste identifiera och riva hinder för individen att uppnå sin potential. Ju tidigare i livet det sker desto större är chansen att kommunen förhindrar utanförskap och ekonomisk utsatthet.

Utbildning av god kvalitet är en nyckel till att bygga ett demokratiskt samhälle och att främja jämlikhet och jämställdhet. Därför måste skola och barnomsorg aktivt jämna ut orättvisa förutsättningar. Kommunen måste förbättra utsatta barns levnadsvillkor.

Att ha ett arbete att gå till ger både försörjning och socialt sammanhang åt individen. Oavsett om det rör sig om en anställning eller eget företagande är tillträde till arbetsmarknaden en av de viktigaste framgångsfaktorerna för inkludering i samhället. Kommunen måste satsa aktivt på jobbskapande åtgärder som yrkesutbildningar och socialt företagande för de som står längst från arbetsmarknaden.

Ekonomisk utsatthet är en riskfaktor för barns hälsa och för deras resultat i grundskolan. Barn i ekonomiskt utsatta familjer har också sämre tillgång till fritidsaktiviteter. Det behövs ökade resurser till de sämst ställda familjerna för att ge alla barn trygghet och minska klyftorna. Oavsett vårdnadshavarnas ekonomiska och sociala förutsättningar har alla barn rätt till likvärdiga möjligheter att utvecklas. Ekonomisk utsatthet ska inte gå i arv.

Ett viktigt långsiktigt arbete är också att bryta bostadssegregationen med en medveten bostadspolitik som blandar upplåtelse- och boendeformer inom bostadsområdena. Resurssvaga individer och familjer måste ges tillgång till överkomliga lägenheter av tillräcklig storlek. Alla barn som växer upp behöver möjlighet till enskildhet, studiero och god sömn.

Hinder för personer med olika funktionsvariationer att delta i samhället på alla nivåer ska rivas. Det är ett arbete som måste ske i alla kommunens verksamheter. Kommunen måste leva upp till epitetet Europas tecenspråks-huvudstad. Digitalisering ska öka individens tillgång till och delaktighet i samhället, oavsett funktionsvariation, ålder eller ekonomiska förutsättningar. Digitaliseringen ska inte exkludera eller diskriminera.

Miljöpartiet de gröna vill:

Höja skolresultaten i utsatta områden

Barn i socioekonomiskt utsatta områden har rätt till lika god utbildning som andra barn. Det är viktigt att skolor i dessa områden kan attrahera lärare med hög kompetens. För att locka lärare måste arbetssituationen förbättras till exempel genom att möjliggöra tvälärarsystem och introducera fler yrkeskategorier i skolan, såsom socialpedagoger. Kompetensutveckling riktad till personal på utsatta skolor är en annan viktig satsning. Obehöriga lärare ska erbjudas att läsa in sin behörighet under en del av arbetstiden.

Ge tillgång till överkomliga bostäder

Kommunen ska ha fokus på minskad boendesegregation redan i översikts- och detaljplanerna för nya bostadsområden. Förtätning kan användas som metod för mer blandade boende- och ägarformer i befintliga stadsdelar. Genom att se till att det finns fler större lägenheter till överkomliga hyror kan trångboddhet motverkas.

Skapa ökad sysselsättning bland de som står längst från arbetsmarknaden

Vi vill satsa på jobbskapande åtgärder via Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen. Till exempel språkundervisning kombinerat med arbetspraktik och yrkesutbildningar i egen regi. Genom att nyttja entreprenörskap hos människor som står långt från arbetsmarknaden kan kommunen i samverkan med andra aktörer driva projekt inom kompetensväxling där äldres företag som annars skulle lagts ned drivs vidare.

Förbättra tillgången till kultur- och fritidsaktiviteter för barn och unga

Vi vill stimulera alla barns deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter, bland annat genom att erbjuda alla elever i årskurs 4–6 busskort. Det skulle möjliggöra för barn som inte har föräldrar som skjutsar att ta sig till olika aktiviteter. Musikprojektet El Sistema ska utvecklas och spridas till fler skolor i kommunen. Den oerhört framgångsrika verksamheten KomTek ska utvecklas till att arbeta mer uppsökande och därigenom nå fler.

Göra samhället tillgängligt för alla

Vi vill öka resurserna för anpassning och hjälpmedel som möjliggör för personer med funktionsnedsättning att vara delaktiga i samhället. Kommunens evenemang och sammanträden ska både text- och teckenspråktolkas och vara tillgängliga för alla oavsett funktion. Kommunen måste leva upp till sina åtaganden att ge föreningar ekonomiskt stöd för att inkludera barn med funktionsnedsättningar i sina verksamheter. Äldre och andra utan IT-vana ska erbjudas stöd på bibliotek och servicecenter.

Hållbara städer och samhällen

Över hela världen flyttar allt fler människor in till städerna. Örebro har under de senaste åren varit en av de snabbast växande städerna i Sverige, och det ger oss både möjligheter och utmaningar. Örebro ska vara en miljövänlig, mänsklig och levande stad med livskvalitet och lika rättigheter för alla. Kommunen ska planera transporter, byggande och boende med långsiktighet och kretsloppstänkande. Alla ska ha samma möjlighet till ett gott liv, oavsett var vi föds eller bor.

Vi vill planera och bygga Örebro så att det underlättar olika människors vardag. Hållbar stadsutveckling bör särskilt ta hänsyn till kvinnors och flickors behov, men också till personer med funktionsnedsättning, barn, och äldre människor. En stad som är bra för barn är bra för alla.

Rättighetsperspektivet och rätten till bostad är en viktig fråga. Vi ska bygga Örebro varierat och blandat, och skapa social hållbarhet genom bland annat fler bostäder med lägre hyror, kollektivboenden och fler gemensamma ytor.

Allt som byggs i Örebro ska tillföra sociala värden och nya ekosystemtjänster. Parker och grönområden är bra exempel på det som kallas ekosystemtjänster. De bidrar inte bara till värdefull rekreation, utan renar också luft och vatten, reglerar temperatur, tar upp nederbörd och dämpar buller. Vi vill värna ekosystemtjänsterna i all stadsplanering och allt byggande.

Våra nyckelord är småskalighet och närproduktion när det gäller mat, energi och kretslopp. Stad och landsbygd är beroende av varandra.

Det ska finnas goda möjligheter att leva och verka på landsbygden i Örebro kommun. Planering av nya områden ska i första hand ske på redan exploaterad mark. Byggandet ska göras yteffektivt, klimatsmart, energieffektivt och utan skadliga kemikalier. Produktiv åkermark ska värnas. Den är viktig för den framtida livsmedelsförsörjningen. Matjorden ska skyddas från föroreningar som tungmetaller och mikroplaster.

Behovet av transporter ska minskas och det ska vara lätt för människor att mötas. Vi vill minska människors beroende av bilen genom att satsa på klimatsmarta transporter och ändra sättet kommunen stadsplanerar. När färre är beroende av bilen och fler resor sker med kollektivtrafik, cykel och till fots får Örebroaren luft, bättre hälsa, en mer attraktiv stad och nya möjligheter att resa på landsbygden.

I Örebro ska det alltid finnas plats för kreativitet. Kulturlivet ska vara fritt och tillgängligt, människor ska inkluderas och barn och unga ska ha möjligheter till en meningsfull fritid. Kulturarvsinstitutionerna ska bevaras och utvecklas för att fler medborgare ska få ta del av kommunens historia.

Det ska vara enkelt och roligt att leva hållbart i Örebro kommun. I utvecklingen av en hållbar stad är den kommunala organisationen viktig. En grundbult i all planering är en bra dialog med medborgare och näringsliv. Olika aktörer ska samarbeta kring hållbart byggande och hållbar planering av till exempel bostäder, parker och torg, smarta transporter, effektiv återvinning och säkrare kemikaliehantering.

Digitaliseringen och delningsekonomin är viktiga verktyg för att möjliggöra en hållbar livsstil för alla örebroare.

Miljöpartiet de gröna vill:

Skapa möjligheter för ett levande, inkluderande kulturliv

Ett levande kulturliv bygger på utbyte. Medborgardialog är ett viktigt verktyg för demokrati och delaktighet, och ska användas när kommunen planerar för kultur. Kulturaktiviteter och mötesplatser ska finnas i alla stadsdelar. Kulturkvarteret ska bli en öppen, tillgänglig och inkluderande mötesplats för alla unga. Vi vill bygga en utomhusscen i centrala Örebro. Fler skolor ska tillämpa musikmetoden El Sistema.

Skapa gröna och kreativa mötesplatser i staden

En levande stad är en stad där det är lätt för människor att mötas, därför ska vi skapa fler mötesplatser. Allmänna platser ska vara trygga och tillgängliga, och det blir de när människor är i rörelse i staden. Örebro ska utveckla kvalitén på stadsdelsparkerna. Vi ska skapa fler lekplatser i city, och olika temalekplatser i stadsdelarna i Örebro. En aktivitetspark/lekplats ska byggas på östra delen av Stortorget. Fler arenor för medskapande ska utvecklas och Medborgarhuset ska öppnas för örebroarna, som en mötesplats för kultur- och föreningsaktiviteter.

Öka andelen hållbart resande i kommunen

Genom olika åtgärder ska biltrafiken minska i Örebro med 25 procent i absoluta tal från 2018 till 2030. Till 2030 ska 75 procent av alla resor i kommunen göras med cykel, kollektivtrafik eller gång. Kollektivtrafiken ska göras mer attraktiv genom prioriterade trafikljus för buss. Hastigheten i city bör sänkas till högst 30 km/tim. Fler gator som passar till gångfartsgator och cykelfartsgator ska pekas ut. Kommunen ska ta fram en strategi för att fler ska förflytta sig genom att gå i staden. De som reser in till Örebro med allmänna transportmedel ska kunna ta sig vidare inom staden med hjälp av olika fordonspooler, till exempel elcyklar eller elbilar.

Utveckla en socialt och ekologiskt hållbar stadsplanering

När kommunen planerar byggprojekt som bostäder och infrastruktur ska social hållbarhet värderas och vägas in i planerna. Staden ska byggas sammangenom att skapa kopplingar mellan stadsdelar. Kulturplanering ska användas som princip i stadsplaneringen. Det innebär att en plats utvecklas genom en lokal omvärldsanalys där det unika med varje stadsdel lyfts fram och stärks. Minst en ny stadsdel ska hållbarhetscertifieras. Staden kan förtätas genom att vi bygger hyresrätter i villaområden. Gräv ner parkeringshusen för att frigöra yta i stadsrummet.

Ägardirektiv för att främja långsiktig stadsplanering

Ändra direktiven till ÖBO och ge dem mer långsiktiga avkastningskrav. Det kommunala parkeringsbolaget ska bygga väderskyddade cykelparkeringar i strategiska lägen i staden.

Hållbar konsumtion och produktion

För att ställa om till en grön ekonomi och för att nå en hållbar utveckling i Sverige och i Örebro krävs hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Varor och tjänsters negativa påverkan på klimat, miljö och människors hälsa måste minska. Därför måste produktionen använda resurser effektivt, ta hänsyn till ekosystemtjänster och minska omgivningens påverkan från farliga kemikalier.

Omställning till en grön ekonomi innebär inte bara miljöfördelar utan även sociala och ekonomiska fördelar. Satsningar på hållbara konsumtions- och produktionsmönster ställer krav på innovation och en mer cirkulär ekonomi. Det resulterar i ökad konkurrenskraft, näringslivsutveckling, ökad sysselsättning och förbättrad hälsa. Dessa satsningar kräver en rad verktyg och åtgärder, på olika nivåer och genomförda av olika aktörer.

Många moderna konsumtionsvaror är tillverkade av ändliga resurser och ibland av skadliga ämnen. Tas de inte om hand på ett ansvarsfullt sätt ökar risken att både hamna i allvarlig råvarubrist och att smutsa ner planeten. Örebroarnas konsumtion ökar mer och mer för varje år. Det sliter hårt på naturresurserna. Om alla världens människor konsumerade likt oss kommer planetens resurser inte räcka till – de räcker inte ens till idag.

Idag är det svårt att göra rätt. Ofta kostar det mer, kräver stort egenansvar att läsa på och ställa krav för att välja den produkt eller tjänst som är bättre för miljön och klimatet. När något går sönder är det både dyrt och svårt att få något lagat. Tyvärr lönar det sig ofta att köpa nytt och slänga det som skulle kunna få nytt liv.

Nya förutsättningar för aktiv återvinning och återbruk av avfall måste skapas så att människor upp-

muntras att laga det som är trasigt. Kreativt återbruk, så kallad upcycling, ska uppmuntras. Det innebär att föremål får helt nya funktioner, istället för att sönderdelas och stöpas om. Därför behövs mötesplatser som erbjuder örebroarna tillgång på verktyg eller kunskap de saknar. Det avfall som framställs ska ses som en del av råvarukedjan, särskilt inom kommunens verksamheter. Allmänhet och företag ska erbjudas att återanvända föremål och material för produktion eller att på andra sätt ge det nytt liv.

Att ställa om till hållbar konsumtion är en fråga om kunskap, för både privatpersoner, offentliga verksamheter och näringsliv. Kommunen ska tillhandahålla tjänster som ger information om hur hållbar produktion och konsumtion kan och bör se ut. Kommunen kan också skapa möjligheter och underlätta för invånarna att själva producera både livsmedel och energi.

En stärkt naturturism med bättre information och fler besöksmål kan få besöksnäringen i Örebro och övriga länet att växa och bli mer hållbar. Örebroare och besökare ska uppmuntras att konsumera upplevelser och tjänster framför köp av prylar.

En attraktiv innerstad som erbjuder mötesplatser, kulturinslag och ett mervärde är viktig för cityhandeln. Genom att få människor att trivas i stadskärnan kommer affärsverksamhet och service där att stå sig bra i konkurrensen med externa handelsområden.

Örebro kommun ska vid upphandlingar ställa krav på ansvar för klimat och social hållbarhet. Det bidrar till att stimulera marknaden i hållbar riktning. Genom medveten upphandling kan kommunen skapa alternativ till fortsatt användning av giftiga ämnen och material som är skadliga för människor och natur.

Miljöpartiet de gröna vill:

Göra det lätt att visa miljöhänsyn i vardagen

Örebroare måste göras engagerade kring hållbar livsstil och konsumtion. Kommunen ska arbeta aktivt med tips som underlättar för örebroare att göra hållbara val, så kallad nudging. Att göra rätt i vardagen och på jobbet kan underlättas exempelvis genom att fasa ut plast i kommunala verksamheter. Kommunala verksamheter som skolor, äldreboenden och annan service bör miljömärkas så att medborgarna kan göra medvetna val. Hjälp och råd kring hållbara kontor, bostäder och verksamheter bör gå att få av miljöguider i kommunen.

Underlätta återvinning, återbruk och delande

Kommunen ska verka för att brukandet av prylar förlängs, men även uppmuntra återbruk och återvinning så att det lokala näringslivet följer efter. Genom ett återbrukscentrum kan allmänheten och företag erbjudas att ta tillvara och återvinna användbara föremål ur avfall. Återvinning av förbrukade textilier ska förenklas så att örebroare kan använda det på nytt. Kommunen bör uppmuntra att människor lånar, delar och samnyttjar prylar istället för att köpa nytt och eget. Därför ska cykel- och bilpooler uppmuntras och en fritidsbank skapas där framförallt unga kan låna fritidsutrustning. Mötesplatser för återbruk och lagning behövs.

Utveckla naturturism och gröna näringar

Besöksnäringen i Örebro ska göras mer hållbar. De evenemang som kommunen arrangerar eller ger stöd till ska hållbarhetscertifieras. Naturturismen ska växa genom att kommunen utvecklar besöksmål och naturreservat. Ett naturum ska byggas i Oset för att fungera som dörr ut till kommunens och länets övriga naturreservat och främja besöksnäringen. Gröna näringar och gröna kluster på landsbygden ska främjas genom ett regionalt omställningscentrum i anslutning till naturbruksgymnasiet i Kvinnersta.

Främja egen livsmedelsproduktion och odling

Möjligheterna för örebroare att odla ska öka genom att kommunen skapar fler odlingslotter i alla stadsdelar i tätorten. Kommunal åkermark utanför tätorten ska tillgängliggöras och upplåtas för odling för enskilda medborgare. Odlingslotter som etableras utanför stan ska ha goda cykel- och bussförbindelser

Stötta och främja hållbar handel

Kommunen bör satsa på och främja handeln i city. Det bidrar mer till en levande stad än de externa handelsområdena gör. Ett kommunalt parkeringsbolag, förbättrad cykelinfrastruktur och satsningar på mer attraktiv stadskärna samt att ge människor mer plats på gator är sätt att gynna cityhandeln. Val av hållbara företag, butiker och restauranger ska uppmuntras genom lättillgänglig information på kommunens hemsida. När människor väljer att handla på externa handelsområden ska det finnas goda bussförbindelser och en utbyggd cykelinfrastruktur. I takt med att e-handeln ökar ska klimatsmarta logistiklösningar uppmuntras och stöttas, så örebroare lätt kan få hem eller hämta sina varor.

Ta större ansvar genom kommunal upphandling

När kommunen handlar ska varor och tjänster vara klimatsmarta och ställa krav på socialt ansvarstagande. I möjligaste mån ska kommunen undvika att använda skadliga ämnen och produkter. Leveranser till kommunen ska så långt det är möjligt vara förpackningsfria. Kommunen ska bidra till mer hållbara materialflöden genom att ställa om upphandlingen till produkter av förnybart material framför fossilt. I större utsträckning ska kommunen välja trä från hållbart skogsbruk. Genom att utveckla innovationsupphandling kan kommunen påverka marknaden att ta fram helt nya produkter som är bättre för klimat, miljö och människors hälsa.

Bekämpa klimatförändringarna

De pågående och snabbt accelererande klimatförändringarna äventyrar människans framtid på jorden. Redan idag påverkar de oss lokalt. Vi måste agera omedelbart för att bekämpa klimatförändringarna och deras konsekvenser. Enskilda initiativ som städer och kommuner tar kan få genklang över hela världen och bli förebilder. Miljöpartiet vill att Örebro kommun ska bli en sådan förebild.

Klimatförändringarna påverkar inte bara enskilda människors liv, utan även den globala ekonomin och överlevnaden för hela nationer. Trots all kunskap om detta fortsätter utsläppen av växthusgaser att öka. En stor andel av utsläppen kommer från sättet vi utvinner, omvandlar och använder fossil energi. Örebro kommun är en mycket liten pusselbit i den globala klimatomställningen, men vi ser ändå vikten av att gå före och visa vägen.

All kommunal verksamhet ska ha en plan för att hantera klimatförändringarna. Samhället behöver redan idag förbereda sig på extremväder som ökad nederbörd, värmeböljor och torka, och på sikt fler klimatflyktingar. Kommunen ska ha goda resurser för det arbetet. Klimatförändringarna behöver vägas in i planering och byggnation. Både nybyggnation och befintliga byggnader ska klimatanpassas.

Genom produktion av mer lokal, förnybar energi minskar klimatpåverkan. Här i Örebro ska vi snabbt bygga ut solcellsparkar och fastighetsnära elproduktion på tak och väggar. Samhälls- och stadsplaneringen ska leda till färre resor och transporter. De mest klimatpåverkande sätten att resa ska vara dyrast.

Energianvändningen i bostadssektorn ska minska genom ökade krav vid nybyggnation och renovering av det befintliga bostadsbeståndet. Det ska vara lönsamt och enkelt för privatpersoner att bygga energieffektiva hus och att investera i solceller. Örebroarnas materiella konsumtion ska minska, till förmån för återanvändning och upplevelser istället för prylar.

Ett framgångsrikt klimatarbete kan bidra till bland annat tryggad livsmedelsförsörjning, rent vatten, hållbart nyttjande av naturresurser och ekosystem, mänsklig säkerhet, jämställdhet och hälsa. De klimatsmarta valen ska vara de enklaste. Örebroarna ska få kunskap och stöd i att leva så att utsläppen av växthusgaser per person snarast minskar till en globalt hållbar nivå. Våra barn ska få verktyg att leva ett klimatsmart, hållbart liv genom undervisning i förskolan och skolan.

Miljöpartiet de gröna vill:

Förstärka klimatarbetet i kommunen

Kommunen ska ha en centralt samlad kompetens som kan stötta förvaltningar och bolag kring klimat och hållbar utveckling. Kommunens klimatstrategi ska också omfatta upphandling och örebroarnas konsumtion och ha goda resurser för genomförandet. All kommunal upphandling av varor och tjänster ska vara klimatneutral senast 2030. Det ska finnas tydliga, ambitiösa mål för energieffektivisering och 100 procent förnybar energi i kommunal verksamhet. Upprustningen av ÖBO:s bostadsområden ska ha stort fokus på energieffektivisering och minskad klimatpåverkan. Den kommunala Miljödiplomeringen av verksamheter ska utvecklas.

Anpassa kommunen till ett förändrat klimat

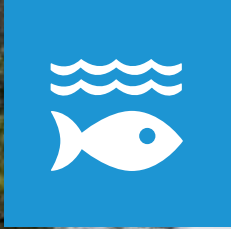
Utifrån kommunens risk- och sårbarhetsanalys ska en aktuell plan finnas för att hantera framtida klimatförändringar, och ligga till grund för klimatanpassningsarbetet i hela kommunens verksamhet. Arbetet ska ledas av en klimatanpassningssamordnare. Stadsplaneringen ska ta stor hänsyn till ett förändrat klimat, och mängden asfalterade ytor i staden ska minska till förmån för grönstruktur. Smart dagvattenhantering genom t ex dammar och fördröjning via grönytor begränsar risken för skador vid skyfall. Grönytefaktorn ska användas vid alla bygglovsprocesser. Vattenregleringen och vattenförsörjningen till jordbruket säkras genom utbyggnad av våtmarker och dammar.

Att alla resor och transporter är klimatsmarta

En utbyggnad av kapacitetsstark kollektivtrafik ska påbörjas i Örebro stad. Framkomligheten för kollektivtrafiken ska öka generellt genom separata bussfiler och styrning av trafikljus. Möjligheter att ladda elfordon ska byggas ut i hela kommunen. Ett koncept med prenumeration på hållbart resande (bilfritt boende med tillgång till cykel- eller bilpool, kollektivtrafik mm) ska prövas i ett av de bostadsområden som byggs i Örebro. Pendlarparkeringar ska inrättas vid alla vältrafikerade infarter till Örebro med utvecklat tjänsteutbud och god anslutning till kollektivtrafik. Trängselskatt ska utredas för Örebro stad.

Inspirera örebroarna till en hållbar livsstil

Alla barn och unga ska få utbildning kring klimat och miljö i skolan, och det ska integreras i den vanliga undervisningen. Den kommunala gymnasieskolan ska erbjuda en utbildning i global hållbarhet. Alla kommunens förskolor och skolor ska vara Grön Flagg-certifierade. Arbetet med projektet *Klimatsmart vardag* ska utvecklas och stärkas för att nå ut till alla örebroare. Lättillgänglig information om hållbara, klimatsmarta val ska finnas på kommunens hemsida. Ett stort fokus ska ligga på en hållbar livsstil och minskad konsumtion.

Hav, sjöar och marina resurser

Vi ska bevara och nyttja haven, sjöarna och de marina resurserna på ett hållbart sätt. Vatten är en förutsättning för liv. Att säkra tillgången på dricksvatten och värna biologisk mångfald i våra marina miljöer går hand i hand. Våra vattendrag är en viktig resurs för rekreation, gröna näringar som naturturism och ett ekologiskt hållbart fiske. Vattnet ingår i ett globalt kretslopp och hur vi agerar lokalt påverkar hela planeten.

Vi vill skydda Örebroarnas vatten. Kontrollen av Svartåns vattenkvalitet ska ha hög prioritet eftersom ån är kommunens största vattentäkt. Örebro är beroende av vattnet i ån och ska inte förlita oss enbart på en framtida dragning av vatten från Vättern till Örebro. Svartån och Hjälmarens har ett stort rekreativvärde och här finns dessutom höga biologiska värden i form av växtlighet och djurliv. Fisket i Hjälmarens är en viktig lokal näring.

Våra vatten får fortfarande ta emot stora mängder föroreningar och utsläpp. Att till skapa ett vattenskyddsområde runt Svartån är en självklarhet. Det vatten som rinner genom odlingslandskap och förbi industriområden måste också renas innan det når större vattendrag. Detta bör i större utsträckning ske i fler lokalt anlagda våtmarker och synliggjorda vattendrag. Viktiga våtmarker i kommunen ska fortsätta att skyddas och utvecklas.

Kommunen ska ligga i framkant när det gäller teknik för rening av avloppsvatten vid reningsverket i Skebäck. Svartån och Hjälmarens tar idag emot utsläpp av

läkemedelsrester, som kan orsaka beteende- och reproduktionsstörningar hos levande organismer, och bidra till multiresistenta bakterier. Här finns även rester av bekämpningsmedel, tungmetaller och mikroplaster. Därför vill vi investera i fler metoder för rening.

Många av havens fiskebestånd är överutnyttjade och därför krävs en global ansträngning så att hotade bestånd kan återhämta sig. Här har kommunen ett stort ansvar när man upphandlar fisk och skaldjur till sina kostverksamheter. För att säkra långsiktigt hållbara fiskebestånd bör fisket inte ta ut kvoter utöver maximalt hållbart uttag. Hänsyn måste tas till särskilda förutsättningar i specifika regioner och havsområden.

Miljöpartiet de gröna vill:

Minska utsläpp av skadliga ämnen i vattnet

Det viktigaste steget för att få rent vatten är att inte förorena det. Därför bör kommunen arbeta med konkreta åtgärder för att minska utsläpp. Ett vattenskyddsområde kring Svartån ska införas, och stegvis utökas. Enskilda avlopp bör ses över och nya lösningar för effektiv avloppshantering erbjudas. Örebro kommun bör investera i ozonrening på Skebäcksverket för att minska utsläppen av läkemedelsrester i Hjälmarens. Effektiv sopsortering och minskat användande av plastmaterial bidrar till att mindre mängd skadliga partiklar och ämnen kommer ut i vattnets kretslopp.

Ta hand om dagvattnet effektivt

Dagvattensystemet utsätts för påfrestningar vid extrema väderförhållanden. Häftiga regn gör att dagvattensystemet dels svämmar över, dels får ta emot oönskade ämnen som följer med vid stora flöden. Dagvattensystemet ska byggas så att det kan hantera effekterna av klimatförändringarna. Dagvatten ska fördröjas genom utbyggda dammar och utbyggda grönytor. Nya anläggningar, som till exempel, fotbollsplaner och parker, ska vara nedsänkta för att ge vattenfördröjning och avlastning av dagvattensystemet. Genom att bygga lakdammar kan mikroplaster samlas upp från större vägar och konstgräsplaner, vilket förhindrar att de kommer ut i vattnets kretslopp.

Värna den biologiska mångfalden i våra hav och sjöar

Inrätta ett naturreservat i Hjälmarens. Anlägg nya våtmarker och säkra de befintliga. När kommunen handlar upp livsmedel ska enbart certifierade fiskar och skaldjur förekomma.

Ekosystem och biologisk mångfald

Vi människor är en liten del av naturen och ekosystemen på jorden. Vår ekonomi, vårt välbefinnande och hela vår överlevnad är helt beroende av de ekosystemtjänster som naturen förser oss med. De ingår sällan i ekonomiska kalkyler, men vi skulle inte klara oss utan dem. Därför är att skydda, återställa och bruka ekosystemen hållbart en självklar solidaritetshandling mot människor, naturen och kommande generationer.

Ekosystemtjänster är funktioner i naturen, som att vilda insekter pollinerar växter, att vatten renas och regleras, att kretsloppen fungerar för viktiga ämnen som kol, kväve och fosfor, att bördig jord bildas och att det finns fisk i haven och träd i skogen. En växande kommun som Örebro måste utvecklas i samklang med ekosystemtjänsterna.

Örebro kommun är en markägare med stora innehav av både jordbruksmark och skog. Vi vill säkerställa att jordbruksmarken brukas ekologiskt och hållbart. Kommunens skog ska brukas hyggesfritt eller inte alls, för att värna livsmiljöerna för de växter och djur som lever där.

Produktiv jordbruksmark är globalt sett en bristvara. I Örebro kommun är det största hotet mot jordbruksmarken exploatering. Där staden breder ut sig över tidigare jordbruksmark förloras möjligheten till lokal livsmedelsproduktion. Vi ser hellre att staden förtätas och åkrarna fredas. Förtätning får dock inte ske på bekostnad av grönytor i staden. Träd och grönytor måste skapas och bevaras för att ge skugga, buffring av regn-

vatten och levnadsmiljöer för djur som fåglar och insekter.

I ett oförutsägbart klimat blir det än viktigare att utnyttja grönstrukturens förmåga att ge skugga vid torka och buffra vatten vid skyfall. Smarta ny- och ombyggda gator kan kombinera regnvattenhantering med träd och planteringar som ger bättre luft- och stadsmiljö. Gröna fasader och tak ger både smart hantering av regnvatten och livsmiljöer för insekter och fåglar. Stadens innergårdar ska göras grönare för att öka den biologiska mångfalden i staden. Vi vill också att fler ytor ska upplåtas till stadsodling.

Miljöpartiet de gröna vill:

Skydda och utveckla ekosystemtjänster

Vi vill öka naturskyddet för att bevara stadsnära skogar och andra naturområden. Förlusten av ekosystemtjänster ska alltid värderas vid exploatering, både kommunal och privat, och överkompenseras (minst 1:2). Genom bland annat planteringar och restaurering av skadade ekosystem främjas naturens koldioxidupptagande förmåga.

Öka den biologiska mångfalden i den bebyggda miljön

Vi vill skapa mer parkyta, fler träd och grönska på fasader och tak i staden. Det ger levnads- miljöer för bland annat fåglar och pollinerande insekter. På outnyttjade ytor i staden kan ängsmark anläggas och kommunen ska stötta och uppmuntra fastighetsägare att skapa fler gröna innergårdar i staden. Kommunen kan också bedriva biodling i egen regi inom ramen för Vuxenutbildnings- och arbetsmarknadsnämnden. När staden växer ska broar med plats för både växtlighet och gång- och cykelbanor byggas över motorvägar och andra hinder för att knyta samman områden för både människor och djur.

Verka för ett hållbart skogsbruk

Kommunens skog ska brukas hyggesfritt för minsta möjliga påverkan på skogens ekosystem. Örebro kommun ska arbeta aktivt för att följa eller överträffa Nagoya-avtalet inom mandat- perioden (17 procent skyddade landområden) och säkerställa att krav ställs på hållbart skogs- bruk vid upphandlingar och investeringar.

Främja lokal och hållbar livsmedelsproduktion

Kommunen ska vid upphandling prioritera lokala producenter och ställa höga krav på eko- logisk produktion, minskad klimatpåverkan, god djuromsorg och effektiv vattenanvändning. All jordbruksmark som kommunen äger ska brukas ekologiskt och i högsta möjliga mån fredas från exploatering. Ett regionalt omställningscentrum bör skapas för att stärka lands- bygdsutveckling och utveckla metoder för kretsloppsodling inom jordbruket.

Fredliga och inkluderande samhällen

Fredliga samhällen där människor upplever trygghet och frihet från våld och hot är ett mål i sig, men är också vägen till hållbar utveckling. Lika rättigheter, demokrati och en trygg välfärd kräver att alla Örebroare görs delaktiga, tillskrivs makt och ges inflytande över Örebros utveckling. En förutsättning för det är att medborgarna känner trygghet från hot, våld och social utsatthet.

Inga varaktiga framsteg kan nås i ett samhälle utan att minska och förebygga våld, särskilt mot kvinnor och flickor. Våld i alla dess former är ett av de största hoten mot utveckling både på individuell nivå och på samhällsnivå. Ett fredligt samhälle kräver dessutom att människor skapar band till andra i syfte att skapa tillit och ömsesidigt beroende. Ett starkt samhälle finns där människor är trygga och känner sig inkluderade. Där vi tar ansvar för varandra i utsatta situationer.

Örebro är en delad stad, där människor lever åtskilda ekonomi och härkomst. Det leder till att många örebroare aldrig träffas och därmed heller aldrig får förståelse för varandras erfarenheter, olikheter och livsvillkor. Otrygghet, kriminalitet och våld göds i samhällen och områden där tilliten till medmänniskor och det allmänna är svag. Brist på framtidstro och goda livsförutsättningar hos människor riskerar att leda dem in i kriminalitet, drogberoende och i ett långvarigt utanförskap. Det gäller särskilt de örebroare som upplever ett utanförskap till följd av avsaknad av inflytande och makt över såväl sina egna liv som samhällets utveckling i stort. Samhället har ett ansvar att inkludera människor och hjälpa dem in i sysselsättning och till en försörjning.

Patriarkala strukturer och uttryck, såsom våld i hemmet, sexuella övergrepp och hedersrelaterat våld och förtryck, drabbar framförallt kvinnor och flickor. Men även unga män och HBTQ-personer drabbas. Samhället måste agera för att deras hälsa, frihet och möjligheter att vara delaktiga i samhället ska säkras.

För att öka tryggheten och bekämpa kriminalitet och narkotikamissbruk måste kommunens arbete samordnas bättre. Kommunen har flera viktiga förebyggande verksamheter såsom Partnerskap Örebro och trygghetsvårdar som behöver utvecklas. Samtidigt måste kommunens socialtjänst bli mer närvarande i Örebros större bostadsområden i syfte att stärka människors förtroende och tillit till den. Därför är det viktigt att flytta ut fler socialkontor i bostadsområden, öka det uppsökande arbetet och anställa fler fältassistenter. Det måste bli lättare att få hjälp för sitt eget eller andras missbruk.

Segregationen måste brytas genom att fler mötesplatser skapas. Föreningslivet ska stöttas och användas som ett verktyg att skapa inkludering. För att minska våld i samhället och särskilt våld i nära relationer måste samhället förändra strukturer, normer och beteenden som är destruktiva. Därför ska kommunens verksamheter som jobbar med unga ta ett större ansvar för att motverka machokultur och verka för positiva könsroller.

Demokrati kräver aktiva och delaktiga medborgare eftersom samhället är till för och skapas av alla. Örebro måste förbättra sin dialog med medborgarna och göra det lättare att ta del av och påverka beslut som berör dem. Barn och ungas inflytande ska öka och kommunen ska verka för att unga får rösta tidigare i kommunvalet.

Miljöpartiet de gröna vill:

Främja möten mellan människor

Vi ska skapa fler offentliga mötesplatser och lokaler för föreningar för att främja inkludering och tillit mellan människor. Genom att bygga temalekplatser, med specialdesignad lekutrustning utifrån särskilt tema, skapas besöksmål och mötesplatser i flera stadsdelar. Kommunen ska på olika sätt stötta de delar av föreningslivet som jobbar med integration. Anställda i kommunen bör erbjudas att lägga några arbetstimmar varje månad på volontärarbete i föreningar som skapar möten. För att hjälpa inkluderingen av nyanlända bör kommunen stötta och samordna fadderfamiljer, samt erbjuda *lån av en örebroare* på stadsbiblioteket. Genom att föra ihop förskolor och studentboenden med äldreboenden kan ålderssegregation brytas så att möten skapas mellan generationerna.

Minska kriminalitet och öka tryggheten

Kommunens nämnder och bolag ska arbeta aktivt för att minska drogmissbruket i staden, särskilt bland unga. Samordningen av kommunens olika insatser måste stärkas. Avhopparsverksamhet ska finnas för de som vill lämna kriminella liv och gäng. Trygghetsvårdar skapar trygga stadsdelscentrum och bygger relationer med boende. Mer stöd bör ges till de föräldrar som engagerar sig i nätverk som motverkar droganvändning. Kommunen ska verka för öppna ingångar för den som är orolig för sitt eget eller andras bruk av alkohol eller droger.

Stärka socialtjänstens uppsökande arbete

Mer av socialtjänstens arbetstid bör läggas på förebyggande arbete och att bättre informera om socialtjänstens roll. Socialtjänstens utlokalisering bör fortsätta så att fler bostadsområden får ett nära socialtjänstkontor. Fältarbetet bör stärkas så Örebro får fler fältassistenter. Kommunens socialtjänst bör söka samverka med Region Örebro län om att göra barnavårdcentralen sällskap vid återkommande hembesök till nyblivna föräldrar.

Motverka våld i nära relationer

Mer förebyggande arbete krävs för att motverka patriarkala strukturer och uttryck, som till exempel hedersrelaterat våld och förtryck. Personer som utsatts för våld i nära relationer ska få stärkt tillgång till skydd och terapi. Kommunen måste säkerställa så att det finns skyddade bostäder för dem som tagit kontakt med kvinnohuset. Skolan och andra kommunala verksamheter som möter unga ska ta ett större ansvar för att motverka stereotypa könsroller. En positiv mansroll som tar avstånd från machonormen är viktig för att förebygga våld såväl i nära relationer som i samhället i stort.

Förbättra medborgardialog och öka örebroarnas inflytande

Det ska bli lättare för medborgare att ta del av och ha åsikter om kommunala beslut, tjänster och service. Det här kan göras genom förbättrad medborgardialog och att fler möten görs offentliga. Örebro bör därför införa medborgarinitiativ likt andra kommuner. Kommunens dialog med örebroarna bör utvecklas, till exempel genom att använda kultur som redskap och använda forumteater och konst för att starta samtal och dialog. Kommunen ska arbeta för ökat valdeltagande. Arbetet med barns rättigheter ska prioriteras och barns inflytande i kommunala beslutsprocesser ska stärkas. Örebro ska införa kommunal rösträtt från 16 års ålder från och med valet 2022.

Genomförande

För att Örebro ska bli en hållbar kommun till 2030 måste alla aktörer vara med och bidra till utvecklingen. Kommun, näringsliv, civilsamhälle och även enskilda medborgare kan alla göra skillnad på olika sätt. Och den verkliga förändringskraften uppstår när vi gör det tillsammans.

För att nå målen krävs en ambitionshöjning i kommunens arbete. Örebro är en växande kommun med ökande behov av skola, vård, omsorg och bostadsbyggande. De här behoven måste givetvis mötas, men inte på bekostnad av naturens resurser. För att vi ska nå de globala hållbarhetsmålen måste vi arbeta tillsammans på ett klokt och effektivt sätt. Miljöpartiet ser fem viktiga principer som behöver genomsyra arbetet.

Långsiktighet

De politiska beslut som fattas i kommunen ska ta hänsyn till långsiktiga effekter, och värdera både sociala och ekologiska aspekter utöver de ekonomiska. Livscykelanalyser ska användas som verktyg för att besluten ska bli långsiktiga och balanserade.

Barns och ungas perspektiv och deltagande

Barn och ungas perspektiv ska genomsyra alla politiska beslut som fattas. Det är också viktigt att deras makt och inflytande ökar så att de görs delaktiga i frågor som berör deras framtid.

Kunskap och engagemang

En hållbar kommun förutsätter att medborgarna utvecklar en hållbar livsstil. Därför måste deras engagemang stärkas, och det behövs folkbildning kring hållbarhetsfrågorna. Framgången är också helt beroende av att ansvariga politiker prioriterar frågan högt, och de behöver därför god kunskap om Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen.

Sammanhållen styrning och ledning

Alla större politiska beslut ska värderas utifrån hur de bidrar till Agenda 2030. Hållbarhetsarbetet ska vara fullt ut integrerat i kommunens styrning och ledning och alla chefers ansvar ska vara tydligt. För att hållbarhetsarbetet ska bli effektivt behövs en tydlig och regelbunden uppföljning av hållbarhetsmålen på lokal nivå. Resurser för hållbarhetsarbetet ska finnas i hela kommunens organisation, ända ut på arbetsplatserna.

Samverkan och öppenhet

Ensam är inte stark, och det finns alltid mycket att lära av andra. Därför ska Örebro kommun aktivt dela med sig av kunskap och erfarenheter till omvärlden. Örebro ska också dra nytta av andra kommuners arbete och ha en god samverkan kring utvecklingsarbetet. Kommunen har också ett särskilt ansvar för att bidra till att olika aktörer samverkar för att skapa ett hållbart Örebro - företag, föreningar, ideella organisationer, skolor och enskilda medborgare.

miljöpartiet de gröna

WWW.MP.SE/OREBRO
WWW.OREBRO2030.SE